

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Normalisering av Rasistiske
Ytringer på Sosiale Medier

The Normalization of Racist
Utterances on Social Media

Kandidatnummer: 21
Helga-Sofie Strømme

Institutt for samfunnsvitenskap. Sosiologi-
Ungdomssosiologi
22.05.2018

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Summary

The purpose of this paper is to examine to what degree social media contributes to the normalization of racist utterances. Interactionism and race-theory will be used to examine this problem as well as the theory of socialization. The analytical section of the paper consists of Norwegian studies, as well as studies from England, Wales and Germany. These results implicate that hateful utterances online is an increasing problem in today's society, as well as it finds a relationship between violent utterances and actual violence against refugees. Furthermore, a study conducted in Norway will show which consequences the aggressive public debate has on young individuals and their online participation. The paper considers the freedom of speech and where the line goes for a comment to be deemed a criminal act. The latter will be shown through actual reported comments and how these were handled by the justice system.

Innholdsfortegnelse

.....	1
<i>Summary</i>	2
<i>Problemstilling og valg</i>	5
<i>Teori</i>	5
Interaksjonisme	5
Raseteori	8
Sosialisering	10
<i>Empiri</i>	12
Hatkriminalitet i England og Wales	14
Hatefulle ytringer på Facebook sammenfaller med vold mot flyktninger i Tyskland.	16
Antirasistisk Senter	17
<i>Drøfting</i>	19
Hatkriminalitet på nettet	20
Ytringsfrihet og dens grenser	22
Utestengelse fra den offentlige debatten	24
<i>Avslutning</i>	26
<i>Kildeliste:</i>	27
Selvvalgt pensum – 500 sider	29

“I have a dream that my four little children will one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin but by the content of their character.”

–Martin Luther King, Jr.

Vi har kommet en lang vei siden Martin Luther King, Jr. sin tid. Men drømmen hans, som han deler med mange andre, har nok ikke gått helt i oppfyllelse enda. Mennesker blir fortsatt diskriminert på grunn av deres bakgrunn, etnisitet, hudfarge og religion. Internett er i dag en ny kanal for spredningen av rasisme og hatefulle ytringer. I denne oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i sosiale medier og i hovedsak kommentarfelt på Facebook og hvordan disse bidrar til normaliseringen av hatefulle ytringer.

Ashley Montagu beskriver tanken om “rase” som menneskehetens farligste myte (Montagu 1945). Jeg vil se nærmere på hvor disse holdningene rundt rase i det hele tatt kommer fra og hvorfor de fortsatt er gjeldende på tross av motstridende forskning.

Normer og regler blir skapt gjennom sosialisering og samhandling, disse kan derfor endres men dette kan ta tid. Jeg har derfor tatt utgangspunkt i interaksjonismen som fokuserer på at samfunnet er sosialt skapt gjennom samhandling og gjennom språket for å belyse spredningen av rasistiske ytringer på nett og dets konsekvenser.

Videre skal vi se på hvordan ytringsfriheten og norske lover støtter opp mot hverandre, men samtidig er motstridende. Debatten rundt ytringsfrihet er ikke så svart-hvit som man først skulle tro, man kan argumentere med ytringsfriheten på godt og vondt.

Jessamyn West skrev i sin novelle *The life I really lived* fra 1979: «*A broken bone can heal, but the wound a word opens can fester forever*». Uttrykket blir fortsatt brukt i dag i flere former og blir trolig formulert på flere språk. På norsk sier vi kanskje «brukne bein vil leges, men ord vil forbli i et menneskes hjerte og sinn for alltid». Ut ifra dette burde man altså opptre respektfullt ovenfor andre, kanskje spesielt på sosiale medier der spredningsfaren er stor og man ikke vet hvem man treffer. Likevel er vi gjerne vitne til hatefulle kommentarer til daglig på sosiale medier. Dette kan være skadelig for demokratiet, da vi vil se at noen grupper i samfunnet kvier seg for å delta i den offentlige debatten på grunn av dens aggressive karakter.

Problemstilling og valg

Jeg har formulert følgende problemstilling:

«Hvordan bidrar kommentarfelt på Facebook til normaliseringen av rasistiske ytringer?»

Når jeg ser gjennom sosiale medier og kommentarfelt på Facebook eller til nettaviser ser jeg en uhyggelig tendens når det kommer til diskusjoner rundt innvandring, religion og politikk. Jeg leser uhyggelige kommentarer rettet mot mennesker med annen religion, hudfarge og kultur enn majoritetsbefolkningen. Jeg lurer derfor på hvorfor det er sånn, og om internett bidrar til at terskelen for rasistiske ytringer minker. Man har en tendens til å legge mest merke til de hatefulle kommentarene ettersom det er de som mottar flest reaksjoner. De verste kommentarene tiltrekker seg både folk som er enige og uenige som «liker» og kommenterer hoved-kommentaren. Jeg ser ofte at kommentarene kan være feilaktige og usaklige, og man får en trang til å svare eller rette på personen som kommer med de hatefulle ytringene. Personlig skygger jeg unna da jeg ser at hatet vil bli rettet mot meg. Jeg lurer derfor på hvordan menneskene det diskuteres rundt blir påvirket av kommentarer som omhandler deres religion, hudfarge og etnisitet.

Teori

I denne oppgavens teoridel vil jeg i hovedsak ta for meg to teorier – interaksjonismen og raseteorier. Innenfor interaksjonismen er diskurs et av de sentrale begrepene det vil være fokus på. Til slutt vil jeg ta for meg sosialiseringssprosessene individene i et samfunn gjennomgår. Sosialiseringssprosessene vil gjøre det lettere å forklare bakgrunnen for menneskers handlinger og hvilken virkelighetsoppfatning de har.

Interaksjonisme

Interaksjonisme er verktøy i sosiologien som man kan ta i bruk for å analysere samhandling. Interaksjonismen legger spesielt vekt på kommunikasjon mellom mennesker og den felles meningen og opplevelsen som samhandling innebærer (Martinussen, 2001 s.75). Alt sosialt liv er felles handling og gjensidig påvirkning der kommunikasjon er en viktig forutsetning (Martinussen, 2001, s75). Det var på 1960-tallet interaksjonismen virkelig etablerte seg, etter

oppbruddet med funksjonalismen (Aakvaag, 2008). Kritikken mot funksjonalismen, og spesielt Talcott Parsons teorier, var at indre kulturell og ytre institusjonell kontroll i for stor grad fratok aktørens frihet (Aakvaag, 2008). Man kan si at interaksjonismen kjennetegnes av to ting, for det første er aktøren fri fra både indre og ytre determinerte sosiale krefter og for det andre styrken til ansikt-til-ansikt-samhandling (Aakvaag, 2008, s. 64). Man vil se på hvordan samhandling aktivt «konstruerer» og opprettholder en meningsfull og ordnet sosial verden (Aakvaag, 2008, s. 64)

En av kritikkene til den tidligere dominerende sosiologiske teorien var som sagt at indre kulturelle faktorer styrte individenes handling i for stor grad. Likevel er kulturen fortsatt et sentralt studieobjekt i interaksjonismen. Dette på grunn av at konflikter er et uttrykk for motsetninger mellom virkelighetsforståelser (Martinussen, 2001, s 75). Når mennesker samhandler oppstår det delkulturer i forskjellige samfunnsgrupper og sosiale system (Martinussen, 2001. s.85). Delkulturene opprettholder og utvikler de verdiene, normene, oppfatningene, kunnskapene og følelsesuttrykkene som er viktige for menneskene i dette systemet. Man kan si at disse delkulturene oppretter sitt eget språk og dette kalles diskurs. Diskursbegrepet legger vekt på språk og symboler og det at den sosiale verden er skapt gjennom språket, men at språket også blir formet av individene. Diskursanalyser handler om at standardiserte samtaler foregår etter bestemte normer og kulturelle regler og den «offentlige samtalen» er en av de viktigste kulturelt bestemte diskursene (Martinussen, 2001. s. 85).

Vi må ikke glemme at makt er knytt til diskursene. Det vil alltid være et individ eller en gruppe som dominerer og bestemmer hvilke begreper, symboler og argumenter som skal tas i bruk i diskursene (Martinussen, 2001, s.87). For eksempel er det kvinnen som har makten i de fleste parforhold når det kommer til samtalen om forholdet mellom de to. Mens i grupper og organisasjoner er det i hovedsak ledelsen eller de som står for beslutninger som innehar makten for diskursene (Martinussen, 2001, s.87). For eksempel har rasistiske tanker lenge vært en del av vitenskapsdiskursen – fra midten av 1800-tallet vokste det frem en rekke medisinske, psykiatriske og antropologiske fagmiljøer i USA og Europa som undersøkte sammenhengen mellom fysiske kjennetegn og menneskelige egenskaper som intelligens. (Rogstad & Midtbøen, 2009, s. 7).

Det er knytt diskurser til ulike samfunnslag, yrkesgrupper, mellom generasjonene og mellom kjønn. Eksempelvis er det påvist at menn og kvinner bruker forskjellig språk i samtaler om de samme familieproblemene og at dette fører til konflikter som ellers kunne vært løst om de

snakket «samme språk» (Martinussen, 2001, s. 85). På lik linje vil en norsk-pakistaner i Oslo bruke en annen diskurs enn en bygningsarbeider i Sogndal. I høyre-ekstreme miljø kan det kanskje se ut som at hatytringer mot minoriteter er mer akseptert enn i andre miljø.

I tillegg til at diskursene er annerledes i forskjellige grupper av mennesker er de også annerledes innenfor forskjellige tema. Innenfor gitte tema bruker man et sett av grunnbegreper og innenfor et annet bruker de andre begrep om akkurat de samme tingene. Det kan derfor se ut som at de i den offentlige debatten snakker om to vidt forskjellige ting og at de er motvillige til å gå inn i hverandres standpunkter. Et eksempel kan være de ulike diskursene for en politiker og en menneskerettighetsforkjemper i debatten om innvandring. En politiker ville kanskje tatt utgangspunkt i et makro-perspektiv mens en menneskerettighetsforkjemper ville tatt utgangspunkt i et mikro-perspektiv – altså individet. Når man har forskjellige utgangspunkt eller forskjellig virkelighetsoppfatning kan det altså oppstå konflikter der man snakker om hverandre om det samme temaet.

På forskjellige samfunnsområder ser man også forskjellige diskurser. Blant annet er det forskjell mellom den politiske diskursen og religionsdiskursen. Disse diskursene berører hverandre ofte i den offentlige debatten men likevel ser man forskjell i språket ut i fra hvilket utgangspunkt man har. Her kan man tenke at om noen argumenterer for økonomisk vekst ved innvandring, kan de som er for en restriktiv innvandringspolitikk argumentere ved å snakke om islamisering av Norge.

Typifisering er et hjelpemiddel man kan ta i bruk for å beskrive fellehandling (Martinussen s.81). En som mente typifisering er grunnleggende i samhandling var Alfred Schütz. Schütz hevdet at vi danner oss oppfatninger av «typer» mennesker, grupper, ting og hendelser for å lettere organisere et uoversiktlig sosialt liv (Martinussen, 2001 s.81). Vi lager oss altså stereotypier for hva som er typisk for en gitt gruppe i samfunnet. Til eksempel er slippers og sokker typisk nordmenn i Spania. Verre blir det når man tenker det er typisk innvandrere å gå på nav istedenfor å jobbe eller at det er typisk mørkhudede menn å være voldelige.

Typifisering kan derfor føre til rasisme heller en et organisert sosialt liv.

Man kan kanskje si at interseksjonalitet er en form for typifisering. Interseksjonalitet handler om at kjønn, rase, etnisitet, religion og sosial klasse kan ha innvirkning på menneskers liv.

Begrepet ble først tatt i bruk på grunn av Afro-Amerikanske kvinners kamp der de falt mellom to bevegelser (Orupabo, 2014). På den ene siden kvinners kamp om like rettigheter som menn, der utgangspunktet var hvite middelklassekvinner. Rasisme ble altså ikke tatt med

i kampene til feministene. På den andre siden handlet borgerrettighetsbevegelsens anti-rasistiske kamp om den svarte mannens liv og erfaringer (Orupabo, 2014). Den fargede kvinnen ble altså «utestengt» fra begge bevegelsene der de både ble forskjellsbehandlet for sin hudfarge og for sitt kjønn. For å kunne forstå ulikhet må man forstå at individer kan inngå i flere maktstrukturer på en og samme tid. For eksempel kan en kvinne som bruker hijab i Norge bli behandlet annerledes enn en norsk kvinne som ikke bruker hodeplagg. Kombinasjonen av at hun er kvinne og fordommene knyttet til at hun kommer fra en minoritetsbakgrunn og er muslim kan derfor påvirke hennes liv og hvordan hun blir behandlet på flere enn et grunnlag.

Raseteori

For å forstå hva rasisme er vil jeg først gå inn på ideen om at det i det hele tatt finnes menneskelige raser, hvor det kommer fra og hvorfor dette fortsatt er et tema i dag. Jeg kan naturligvis ikke ta for meg hele historien om rase opp gjennom århundrene, men vil kort ta for meg noen av de mest sentrale teoriene.

I det 14. og 15. århundre var geografisk definerte populasjoner mye mindre heterogene i form av fysiognomi (Ratcliffe, 2004) Det vil si det å se sammenhengen mellom menneskers psykiske egenskaper og deres ansiktstrekk og kroppsbygging (Stovner & Holck, 2018). På denne tiden florerte det historier om rare mennesker fra andre deler av verden (Ratcliffe, 2004). Begrepet “rase”, i hvert fall den moderne definisjonen, vokste ikke frem før mange århundrer senere men mange av de samme ideene ble tatt med fra denne tiden (Ratcliffe, 2004). Altså det at hudfarge og ansiktstrekk fortalte mye eller alt om hvilken karakter en gitt person hadde. Viktigst av alt, som vi kanskje også kan se i dag, var svart-hvit dualismen (Ratcliffe, 2004). Svart ble assosiert med paganisme, villskap, barbari og ondskap mens hvit hudfarge ble assosiert med renhet og godhet. I ettertid ble disse sammenhengene til stadighet forsterket og videreformidlet i skrifter av religiøst lærde, historikere, fiktive forfattere og ikke minst de tidlige antropologene. Videre i det 17. århundre ble disse argumentene tatt i bruk for å rettferdiggjøre slaveri og kolonisering (Ratcliffe, 2004).

Tankene rundt “rase” fikk en mer radikal betydning i det 18. århundre (Ratcliffe, 2004). Suksessen til Newtons fysikk gjorde at mange filosofer på den tiden trodde de kanskje kunne forstå den sosiale verden ved å bruke rasjonalisme og vitenskapelig metode. Antagelsen, i

følge Montagu (1964) var at det var mulig for forskere å beskrive, kategorisere og derfor klassifisere verdens mennesker (Ratcliffe, 2004). Positivisten Georges Cuvier mente for eksempel at det fantes tre menneskelige raser; Caucasian (hvit), Mongolian (gul) og Ethiopian (sort). Han satte så rasene hierarkisk ut i fra hva han så på som de vakreste og smarteste menneskene. Hvit satte han øverst og sort nederst som minst verdt. Nedenfor ser du hvordan Cuvier beskrev den sorte rase:

“The Negro race ... is marked by black complexion, crisped or woolly hair, compressed cranium and a flat nose. The projection of the lower parts of the face, and the thick lips, evidently approximate it to the monkey tribe: the hordes of which it consists have always remained in the most complete state of barbarism” (Cuvier, 1832, s. 50)

Det var få som satte spørsmålstegn ved denne tidens kategorisering av verdens mennesker, Teorien ble ikke forkastet selv om forskning ikke klarte å bevise den. En av grunnene til dette var at dette var byggeklossene for å forstå hvit suverenitet, som favoriserte Europeernes makt over de andre (Ratcliffe, 2004, s. 17-18).

Videre i det 19. århundre var biologen Charles Darwin en sentral forsker. Han publiserte “The Origin of Species” i 1859 som var en fundamental påvirkning når det gjaldt menneskene i verden. Hans evolusjonsteori gikk ut på at alle verdens skapninger er i slekt og har utviklet seg gradvis over millioner av år. Hans mest kjente frase er kanskje “survival of the fittest” som på det nittende århundre naturaliserte konflikter mellom menneskelige grupper og som derfor både forklarte og rettferdiggjorde hvites dominans over de “svake” (Ratcliffe, 2004, s.18). Likevel ser man at tilhengerne hans, som ble kalt darwinister, glemte eller så bort i fra et sentralt funn i Darwins teori – at alle mennesker har samme genetiske bakgrunn.

I det 20. århundre finnes det ikke noe bedre eksempel enn såkalt “raseforskning”. Selv om Nazi-Tysklands “forskning” i 1930-årene ikke er like teoriene og metodene til de tidlige antropologene, var den samme grunntanken tilstede – at det fantes separate “raser” og at de hadde forskjellige karakterer knytt til sitt utseende og sin tilhørighet. Dette var derfor basen til Nazieksperimentene på jøder og andre såkalte *untermensch* (Ratcliffe, 2004, s.21).

De siste 20-30 årene vil mange si at rasisme har endret karakter og blir gjerne kalt *nyrasisme*. Endringene er en følge av erkjennelsen om at biologi ikke kan forklare menneskelige

egenskaper (Rogstad & Midtbøen, 2009, s. 8). Man kan altså ikke lenger formidle disse tankene i det offentlige rom da det er allmennkunnskap, vertfall i vesten, at de tidlige forskningene ikke bærer sannhet. Dette betyr ikke at det ikke finnes mennesker som fortsatt har denne tankegangen, men det må nå skjules bak en annen og vikarierende retorikk. (Rogstad & Midtbøen, 2009, s. 8). I dag kan det se ut som at «kultur» har erstattet «rase» som en kategorisering og klassifisering (Rogstad & Midtbøen, 2009, s. 8). I dag ser man for eksempel at argumenter for en restriktiv innvandringspolitikk handler om at «de andres» kultur er en trussel for «vårt land». Det at man sier «vi» nordmenn og «de» innvandrerne bidrar til å skille oss som mennesker. Det ser derfor ut som at vi ser på den norske kulturen som bedre enn andres kultur – man kan derfor se på mange nordmenn som etnosentrisk. Kommer man til Norge må man tilegne seg norske verdier – eller forlate landet (Rogstad & Midtbøen, 2009). Noen kulturer kan altså bli sett på som mer verdt enn andre. Det kan se ut som hierarkiet med hvit øverst og sort nederst ikke har endret seg, selv om det nå er kultur og ikke rase som bestemmer hvor høyt eller lavt en blir plassert på hierarkiet.

Sosialisering

Innenfor interaksjonismen er det stort fokus på at samfunnet er sosialt skapt og det faktum at det er individene som former samfunnet vi lever i. Av den grunn er det forholdsmessig å se på hvordan mennesker sosialiseres inn i samfunnet fra fødselen av og hvordan vi formes gjennom sosialisering hele livet.

På grunn av at samfunnet vårt er sosialt skapt kan man si at kultur er vår sosiale arv. Man kan definere kultur som «de felles handlemåtene i et samfunn som er utviklet gjennom påvirkning eller læring av andre samfunnsmedlemmer» (Martinussen s.36). Kulturen blir derfor overført gjennom sosialisering fra generasjon til generasjon og det er nettopp derfor det blir definert som sosial *arv*. Man skiller i hovedsak mellom to typer for sosialisering – primærsosialisering og sekundærsosialisering (Martinussen, 2001). Primærsosialisering er det et individ møter på først i livet og kan også defineres som oppdragelse. Her handler sosialiseringen om å skape selvstendige mennesker og å føre de inn i de generelle samfunnsrollene. For eksempel blir man fra starten av oppdratt til å passe inn i jenterollen eller gutterollen. Man blir også sosialisert ut i fra hvilken gruppe man ble født inn i, for eksempel om man blir født inn i middelklassen eller borgerklassen. Jenterollen i det muslimske miljøet og det norske miljøet er også forskjellig. I primærsosialiseringen møter man ikke på noe annet enn det foreldrene

dine, eller de som har ansvar for deg, viser deg. Din virkelighet oppleves derfor gjennom dine foreldres utgangspunkt og synspunkt. For eksempel kan man bli født inn i en familie med sterke meninger når det gjelder rase, innvandringspolitikk, religion- og kulturforståelse. Man kan da bli lært opp til å frykte det som er annerledes, se på sin egen religion som den absolutte sannhet og å skygge unna ukjente kulturer.

I sekundærsosialiseringen derimot møter man på andre virkelighetsoppfatninger og helt andre synspunkt, kulturer og meninger. Denne prosessen varer hele livet og man kan aldri si man er ferdig sosialisert. Det er her man møter på skolesystemet, venner og venners familie, arbeidet osv. Her kan man altså møte på motstridende meninger enn det du hadde sett på som virkeligheten fra primærsosialiseringen. På denne måten velger man derfor som individ hva man selv vil mene og tenke, om man tar det man lærte i primærsosialiseringen som sannhet, eller om man forandrer eller utvider sannhetene. Sett i sammenheng med eksempelet fra primærsosialiseringen kan den muslimske jenten og den norske jenten oppdage at de jenterollen de har blitt sosialisert inn i ikke er like og derfor få et nytt syn på sin egen rolle. Tankene fra primærsosialiseringen kan få forskjellig utfall i møte med sekundærsosialiseringen. En person som har lært å frykte fremmede kulturer kan få med andre på sin tankegang og derfor videreføre fremmedfrykten til andre, eller de kan påvirkes av andre og legge fra seg fremmedfrykten.

Man har også en tredje sosialiseringsform – tertiærsosialisering – som handler om innvirkning fra massemedia. Under massemedia kommer film, tv, reklame, sosiale medier osv. Denne typen for sosialisering blir mer og mer utbredt i dag med tanke på hvor mye tid vi tilbringer på nettet eller foran TV-en. Før var hjemmet og nærområdet den dominerende formen for sosialisering og videre ble venner mer og mer viktig. Vi blir altså stadig påvirket og sosialisert av samfunnet vi lever i uansett hvilken form som påvirker oss mest.

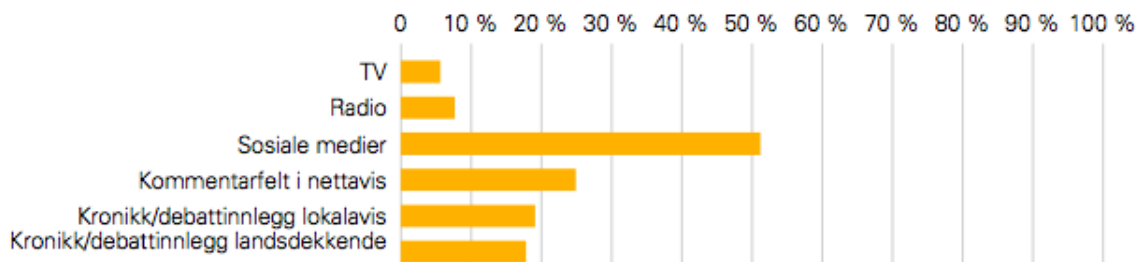
Det er ikke alle individ som kan ha innvirkning på vår sosialiseringsprosess i like stor grad. En nær venn eller et forbilde vil ha mer å si en fremmed du trolig ikke vil møte på igjen. Havner man for eksempel i en diskusjon med fremmede mennesker på nettet, som man ikke har noen tilknytning til, vil kanskje ikke andres syn på deg virke like viktig som om du hadde den samme diskusjonen med dine kolleger. De signifikante andre er samlebetegnelsen på mennesker som kan ha innvirkningskraft på dine handlinger.

I neste del av denne oppgaven vil jeg ta for meg mitt empiriske materiale for å ta ned abstraksjonsnivået og fokusere på faktiske hendelser. Immanuel Kant sa følgende om forholdet mellom empiri (erfaringer) og teori (refleksjoner): «Empiriløs teori er tom, teoriløs empiri er blind» (Aakvaag, 2008, s.15). Derfor er begge deler viktig i denne oppgaven.

Empiri

For å lettere besvare oppgavens problemstilling vil jeg ta for meg relevante undersøkelser, i hovedsak kvantitative analyser men også en kvalitativ undersøkelse helt til slutt. Statistikk for hatkriminalitet og den økende bevissthet rundt hatkriminalitet på grunn av hudfarge, religion, og bakgrunn vil vise til det økende behovet for videre forskning. I Norge har vi ikke statistikk over hatkriminalitet på nettet og dets konsekvenser, det er av den grunn jeg har tatt med statistikk fra England, Wales og Tyskland som har forsket mer på dette område. Resultatene fra disse vil vise at det ville vert forholdsmessig for Norge å også forske på dette området. Dette vil belyse problemet, øke bevisstheten til folket og dermed vil man kunne komme med forbyggende tiltak. Til slutt vil jeg se på hvordan ungdom i Norge opplever den offentlige debatten på nett. Dette viser til de faktiske konsekvensene av rasistiske og hatefulle ytringer og hvorfor det er viktig at vi belyser den offentlige debattens aggressive karakter.

Sett i et internasjonalt perspektiv står Norge høyt på listen når det kommer til internettilgang og bruk av sosiale medier (Enjolras, Rasmussen & Steen-Johnsen, 2014, s. 170). Statistikk fra 2014 viser at 78,7 prosent av den norske befolkningen har en Facebook-profil og bruker denne daglig eller oftere (Enjolras, et al., 2014, s. 170). Det at de fleste brukerne er innom daglig eller oftere viser til hvor mye formidling som skjer gjennom bruken av Facebook. Det viser også hvor mange du når ut til om du ytrer deg på sosiale medier. Nedenfor ser man hvor stor andel som har ytret seg på de ulike kanalene. Det er ikke overraskende at flere har ytret seg på sosiale medier enn på TV og radio, men det viser til de store mulighetene sosiale medier gir til «folk på gata».

(Enjolras, et al., 2014 s. 171)

Hatkriminalitet i Norge

Hatkriminalitet er kriminalitet eller straffbare ytringer motivert av hat eller fordommer mot særskilte befolkningsgrupper (Mollen, 2014). Hatkriminalitet inkluderer, men er ikke begrenset til, vold, trusler, skadeverk, ærekrenkelse, sjikane og diskriminering (Mollen, 2014). Det er dermed motivasjonen bak overgrepet som definerer hatkriminalitet. Selv om en ytring kan oppleves som ubehagelig eller krenkende, gjør den ikke nødvendigvis til en kriminell handling. Likevel kan det overlappes, for eksempel hvis ytringen inneholder trusler eller grov personsjikaner (Mollen, 2014).

Om man anmelder ytringer i kommentarfelt som rasistiske eller diskriminerende faller de under «hatkriminalitet» hos politiet. Politiet opplyser at hatkriminalitet har økt de siste årene og at dette trolig skyldes økt oppmerksomhet, nasjonalt og internasjonalt. Regjeringer har for eksempel gitt ut handlingsplaner mot hatefulle ytringer som går fra 2016 til 2020.

«Hatkriminalitet er alvorlig både for de personene den rammer direkte og for de den rammer indirekte gjennom å skape frykt. Det er derfor viktig at politiet har oppmerksomhet rettet mot hatkriminalitet» (Politidirektoratet, 2017, s. 3)

Hatkriminalitet er særlig alvorlig, for det rammer ikke bare en person men er gjerne ment å ramme hele grupper av befolkningen. (Politidirektoratet, 2017, s. 2). Blir for eksempel en mørkhudet mann verbalt angrepet eller truet i et kommentarfelt fordi han er muslim, eller at de går ut i fra at han er muslim, vill dette skape frykt hos andre mørkhudede og muslimske menn.

I 2016 ble det anmeldt totalt 466 saker vedrørende hatkriminalitet, en økning på 34,3 prosent fra 2015. Det var en tilsvarende økning i antall anmeldelser fra 2014 til 2015 og antall anmeldelser har økt med mer enn 100 per år i perioden 2014 til 2016 (Politidirektoratet, 2017 s. 11). Det er derfor grunn til å tro at det i 2018 er enda flere anmeldelser. I de 466 sakene ble det registrert 518 hatmotiv, dette fordi noen saker har flere hatmotiv eller grunnlag samtidig. I 67,2 prosent av disse var hudfarge/nasjonal/etnisk tilhørighet oppført som motiv/grunnlag for anmeldelsen mot hatkriminalitet. Det er også denne kategorien som har størst økning, men det har også vært en økning i de andre kategoriene som religion, livssyn og homofil orientering (Politidirektoratet, 2017 s. 11-12).

Det er ikke all kriminell aktivitet som blir meldt til politiet, det sies derfor at det finnes store eller små «mørketall». Dette vil si at selv om det var 466 saker klassifisert som hatkriminalitet i 2016 finnes det nok mange fler tilfeller, men som aldri ble anmeldt. Disse anmeldelsene gir derfor ikke representativt bilde av faktisk utbredelse, men man kan likevel se på de store økningene som relevante. En faktor som kan ligge bak få anmeldelser er at hatefulle kommentarer er såpass synlige på sosiale medier og dette fører til normalisering, som igjen gjør at folk ikke anmelder da det ses på som normalt og derfor også lovlig.

Likestillings- og diskrimineringsombudet skriver i deres rapport "Hatytringer og hatkriminalitet" om problematikken rundt mørketallene for hatkriminalitet. De mener det er for lite norsk forskning på området og for liten kunnskap rundt gruppers erfaringer med hatytringer, hvem som står bak ytringene og forebyggende tiltak på problemet (LDO, 2015 s.30).

Hatkriminalitet i England og Wales

På grunn av for lite forskning på området i Norge ser jeg det som forholdsmessig å ta med statistikk over hatkriminalitet i England og Wales til sammenligning. I tabellen under ser man at det var 80,393 saker som ble registrert av politiet som hatkriminalitet i 2016/17. Hele 78 prosent av disse var raseorientert hatkriminalitet, mot de øvrige kategoriene som gikk fra 2 til 11 prosent. Ganske likt fra Norge, var dette en økning på 29 prosent fra året før og dette er også den største økningen siden oppsamlingen startet i 2011/12 (O'Neill, 2017, s. 1).

<i>Numbers and percentages</i>	England and Wales, recorded crime						
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	% change 2015/16 to 2016/17
Hate crime strand							
Race	35,944	35,845	37,575	42,862	49,419	62,685	27
Religion	1,618	1,572	2,264	3,293	4,400	5,949	35
Sexual orientation	4,345	4,241	4,588	5,591	7,194	9,157	27
Disability	1,748	1,911	2,020	2,515	3,629	5,558	53
Transgender	313	364	559	607	858	1,248	45
Total number of motivating factors	43,968	43,933	47,006	54,868	65,500	84,597	29
Total number of offences	N/A	42,255	44,577	52,465	62,518	80,393	29

For første gang har England og Wales også tatt med statistikk for «online hate crime». Dette viser igjen til det økende problemet og fokuset på hatytringer på nett. Det må nevnes at dette bare er en eksperimentell statistikk, da den ikke er fullstendig utviklet og statistikken møter heller ikke kvalitetsstandarder til «National Statistics» (O'Neill, 2017, s.18). Analysen de presenterte i vedlegget er basert på data fra 23 av 44 politidistrikt i England og Wales. Dataene som presenteres i denne delen, går fra mars 2017 til september 2017.

<i>Numbers and percentages</i>	England and Wales, recorded crime	
	Number of online hate crimes	% of all hate crimes
Hate crime strand		
Race	671	2
Religion	132	3
Sexual orientation	199	3
Disability	140	4
Transgender	29	4
Total number of motivating factors ²	1,171	2
Total number of offences	1,067	2

(O'Neill, 2017, s. 19)

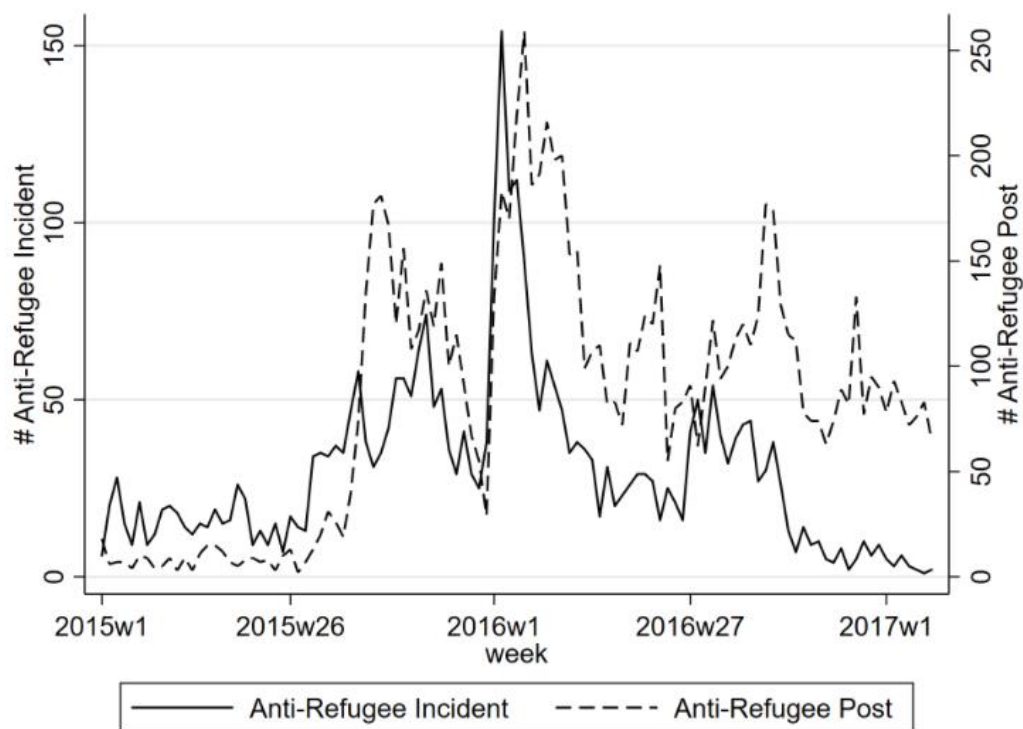
Det kommer frem at nesten to prosent (1,067 prosent) av all hatkriminaliteten som ble anmeldt ble flagget som nettbasert i denne perioden (O'Neill, 2017, s.19). Dette var mindre enn man kunne forvente, men dette gjelder likevel 1,171 motiverende faktorer, som er mer enn den sammenlagte summen av hatkriminalitet i Norge. I likhet med hatkriminalitet generelt, var rase som hovedfaktoren den kategorien med høyest oppslutning (671 tilfeller) og

om man legger til religion som motiv, stiger antallet med 132 tilfeller. Man ser derfor likhetstrekk mellom hatkriminalitet generelt og hatkriminalitet på nettet, der rase, etnisitet og religion er den dominerende faktoren for hatkriminalitet. Det kan se ut som det er behov for å ha større fokus på, og over lenger tid undersøke om disse tallene er representative og om vi vil få de samme resultatene i Norge.

Hatefulle ytringer på Facebook sammenfaller med vold mot flyktninger i Tyskland

De to tyske forskerne Karsten Müller og Carlo Schwarz gjorde nylig (2018) en studie ved University of Warwick for å se om det finnes en korrelasjon mellom hatefulle ytringer på nettet og vold mot flyktninger. De brukte data fra Facebook-siden til det høyreekstreme partiet Alternative für Deutschland (AfD) og lokale statistikker over vold mot flyktninger. AfD har over 300 000 liker-klikk og har dermed flere tilhengere på sosiale medier enn noe annet politisk parti i Tyskland (Müller & Schwarz, 2018, s. 2). De har derfor stor innflytelsespotensial. I motsetning til andre etablerte partier i Tyskland lar AfD brukerne poste direkte på siden og de har ingen regler for diskusjon presentert på sin Facebook-side. Reglene som brukes å være oppført på lignende sider handler for eksempel om sanksjoner som utkastelse eller sletting av rasistiske, diskriminerende eller andre hatefulle kommentarer. Forståelig nok fører dette til at AfD's Facebook-side inneholder flere poster enn de andre partiene i Tyskland med over 176,000 poster, flere enn 290,000 kommentarer og 500,000 «likes» av over 93,000 individuelle brukere (Müller & Schwarz, 2018 s. 2).

Forskningsprosjektet gikk ut på at de forsøkte å isolere effekten av aktivitet på sosiale medier ved å krysse det med målingene om lokasjonen til Facebook-brukerne. Altså, vil de sammenligne hvordan poster på sosiale medier – som er av voldelig karakter – påvirker kriminalitet i det gitte område i forhold til andre områder innen for samme uke. På denne måten fant Müller og Schwarz en sterk korrelasjon mellom hatefulle ytringer på nett og fysisk vold. Grafen under viser resultatene av undersøkelsen, der man ser hvordan hatefulle ytringer sammenfaller med fysisk vold.

(Müller & Schwarz, 2018, s. 40)

I grafen over ser vi for eksempel hvordan en «anti-flyktning hendelse» og en «anti-flykning post» begge stiger dramatisk og samtidig i uke 1 av 2016. Helhetlig ser man ved første øyekast at mønstrene i grafen er forholdsvis like.

Videre viser de at medie-dekningen av flyktninger fra de største tyske avisene ikke hadde en uavhengig effekt på kriminalitet. Som en placebo-test sjekket de også sammenhengen mellom kriminalitet og poster om flyktninger på de andre partienes Facebook-sider. De fant heller ikke her en uavhengig effekt - bare når det var AfD sin side som hadde poster om flyktninger. Disse funnene ser ut til å vise at høyre-ekstrem holdning på sosiale medier har en effekt på hatkriminalitet i det virkelige liv. Konklusjonen av forskningen var dermed at sosiale medier ikke bare utgjør en fruktbar grobunn for spredning av hatefulle forestillinger men de motiverer også til fysisk vold.

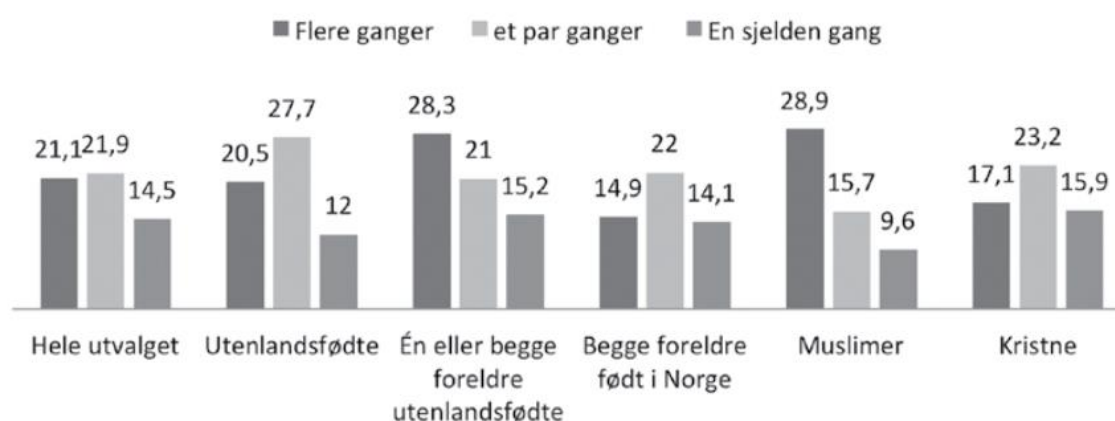
Antirasistisk Senter

Antirasistisk Senter ga i 2017 ut rapporten «Vi vil ikke leke med deg fordi du er brun – en undersøkelse av opplevd rasisme blant ungdom». Undersøkelsens formål var å kartlegge om ungdom har opplevd diskriminering på grunn av hudfarge, etnisitet, religion eller andre

faktorer på skolen, offentlig transport, butikken, på nett eller på andre arenaer. For å kartlegge dette brukte Antirasistisk Senter to former for informasjonsinnsamling – individuelle dybdeintervju med 25 personer og skriftlige skjemaer fylt ut av i overkant av 500 personer (Wasvik, 2017 s. 4). En del av undersøkelsen omhandlet den offentlige debatten på nett og det er dermed denne delen jeg vil ta for meg her.

Mange informanter i undersøkelsen oppgir at de opplever den offentlige debatten som fiendtlig og belastende og at sosiale medier er et sted der det er mye rasisme og diskriminering. Noen informanter formidler også at de føler rasismen har blitt overført til internett. (Wasvik, 2017 s. 46).

De av respondentene som oppgir å ha opplevd **den offentlige debatten** som rasistisk, diskriminerende eller urettferdig osv. - sortert etter ulike bakgrunner

(Wasvik, 2017 s. 52)

Sammenlagt var det 21,1 prosent av hele utvalget – uavhengig av bakgrunn, religion og hudfarge som opplevde den offentlige debatten som rasistisk, diskriminerende eller urettferdig *flere ganger* (Wasvik, 2017, s. 51). Som man ser i grafen over, er det de informantene som oppga å bekjenne seg til islam som var de som oftest opplevde den offentlige debatten som rasistisk, diskriminerende, eller urettferdig, men tallene for de med utenlandske foreldre og utenlandsfødte var også høye (28,9- mot 28,3 prosent) (Wasvik, 2017, s. 51).

De med begge foreldre født i Norge og kristne var de som opplevde det minst av utvalget (14,9 og 17,1). Men helhetlig ser man at alle, uavhengig av hudfarge, etnisitet, religion og bakgrunn opplever den offentlige debatten som diskriminerende (Wasvik, 2017, s. 47).

Når det kommer til debatter på nettet svarte en 26-27 år gammel jente som oppga at hun ikke var født i Norge følgende:

«Sosiale medier er en plattform hvor man er særlig utsatt. Jeg har gjentatte ganger fått kommentarer basert på navn og utseende.»

Og videre formidlet en gutt på 18-19 år:

«Kommentarfelt er der man møter mest hets. Det har skjedd for mange ganger at man kommer i debatt med folk som er nazister og vil kaste meg ut av landet.»

Dette er noen få utvalgte eksempler og man ser i studien at ungdom i Norge ser på internett som en arena der man er spesielt utsatt for å bli diskriminert. Det at rasismen på nettet er et faktum er vel ikke et reelt spørsmål folk flest lurer på, men hva blir konsekvensene for de som opplever det? Veronica svarer:

«Jeg føler meg i større grad fremmedgjort fra mitt eget samfunn ved å se de debattene, enn det jeg ville gjort uten. Og det synes jeg er skikkelig, skikkelig kjipt. For det kommer jo frem hvilke holdninger som ligger og murrer rundt omkring i dette landet her. Hvem er disse menneskene? De kan jo være hvor som helst, og så føler man jo at det er så mange av dem. Og hvis noen skriver en jævlig kommentar, og så får de flere hundre likes, så er det veldig mange mennesker liksom.» (Wasvik, 2017, s.50)

Drøfting

Nettet har den egenskapen at det bringer ulike mennesker sammen på godt og vondt. I et kommentarfelt på Facebook kan det være stort sprik mellom deltakeren når det kommer til kultur, kjønn, legning, yrkesgruppe, sosial klasse osv. Som vi så tidligere handler disse ut i fra ulike diskurser med egne kulturelle normer og regler. Sjansen for misforståelser, forvirring og vansker med å sette seg inn i hverandres perspektiv kan derfor øke med en så stor blanding av forskjellige utgangspunkt.

Som vi så på i teorien til interaksjonismen så oppretter mennesker delkulturer, og disse delkulturene er ikke bare tydelige reell mellommenneskelig samhandling, men er også synlig på sosiale medier. Delkulturer kan opprette egne grupper på sosiale medier, der likesinnede fra hele verden kan samles på ett sted. En konsekvens av dette så vi i empiridelen i forskningen til Müller og Schwarz fra Tyskland. Der var studieobjektet den høyreekstreme gruppen AFD. Denne delkulturen besto tilsynelatende av mennesker imot innvandring og andre kulturer i deres land. Sett ut i fra raseteoriene mente disse trolig at deres tyske kultur måtte beskyttes mot de andres kultur, derav samlet de seg for å beskytte landet gjennom å spre fremmedfrykt og hat mot minoritetene i landet. Det viste seg at dette førte til vold mot flykninger, og trolig følte menneskene som utøvde vold at de hadde støtte fra de medlemmene av denne gruppen. Som sagt er det språket og samhandling som former samfunnet, og på denne måten formidler medlemmene av denne gruppen et språklig og symbolsk budskap som påvirket hvordan menneskene i samme tid og rom valgte å handle.

Vi kan også tenke oss at de som er imot innvandring ikke retter hatet mot vestlige innvandrere. Når det er snakk om innvandrere og minoriteter i et land ligger som regel det negative fokuset på de med ikke-vestlig kultur. En svensk innvandrer i Norge vil trolig ikke oppleve den samme diskrimineringen som en syrer i Norge. Likevel er begge innvandrere og begge er minoriteter i Norge. Begrepet innvandrer ser derfor ut til å ha blitt en negativ merkelapp plassert på mennesker med mørkere hud og øyne. Dette viser til hvordan man i dag diskriminerer på samme måte som før, men at man nå skjuler seg bak kultur istedenfor rase.

Hatkriminalitet på nettet

Vi så tidligere at det er ganske få som anmelder hatkriminalitet i Norge, trolig er det enda færre som anmelder kommentarer på Facebook. De sanksjonene som blir brukt på nettet er som oftest at krenkende innlegg blir fjernet, og i verste fall blir man midlertidig eller permanent utestengt fra grupper eller Facebook. Andre sanksjoner en som ytrer seg på sosiale medier kan oppleve er negative kommentarer tilbake. Som vi vet, handler mennesker ut i fra rasjonelle valg og vurderer negative og positive konsekvenser man vil oppleve av en handling. En høyreekstrem som ytrer seg hatefullt mot for eksempel innvandrere, vil tenke at han får støtte av sin egen gruppe og likesinnede mens motstanden vil komme fra de han uansett ikke søker å få anerkjennelse fra. De negative reaksjonene vil derfor ikke sette en stopper for ytringen ettersom det ikke kommer fra de signifikante andre. Vet vedkommende derimot at ytringer går mot den gruppen han tilhører, eller som han søker anerkjennelse fra,

vil han trolig holde ytringen for seg selv. En slags selvsensur vil derfor ikke fungere optimalt på grunn av at det er forskjellige delkulturer med egne diskurser og kulturelle regler og normer. Det kan derfor se ut som en kollisjon mellom to eller flere grupper i kommentarfeltene, de bruker ikke lik diskurs og handler ut i fra forskjellige virkelighetsoppfatninger.

Det at ord på nettet fører til fysisk vold er urovekkende og burde formidles i større grad enn man ser i dag. De fleste grupper på sosiale medier og Facebook har såkalte moderatører som er til for å moderere usaklighet, hat og diskriminering. Likevel har ikke disse nok kapasitet til å følge med på alt som blir kommentert. Enkeltpersoner kan derfor velge å «rapportere» en kommentar som retter moderatorens oppmerksomhet mot kommentaren. Men siden rasistiske eller hatefulle kommentarer mot grupper på sosiale medier forekommer såpass ofte gjør at det i noen grad blir normalisert. Uansett om man er sterkt uenig i kommentaren og ser den som upassende ser det ut som at mange overser den og gå videre, uten å verken rapportere eller komme med motargument. Selv om politiet har fått større fokus på hatkriminalitet, har heller ikke de kapasiteten til å ta for seg hatkriminalitet på nettet som ikke blir anmeldt. Det kan altså se ut som at alle og ingen har ansvaret og at det derfor blir gjort lite i praksis.

Likevel hørte man begrepet «ytringsansvar» etter 22.Juli i 2011. Denne dagen gikk en bombe av i regjeringskvartalet til Ap i Oslo og 77 mennesker ble drept på Utøya der AUF hadde sommerleir. Gjerningsmannen, Anders Behring Breivik, var en høyreekstrem som ofte ytret seg i kommentarfelt under skjult navn på nettet. AUFs leder, Eskil Pedersen, som også var til stede under terrorangrepet, brukte ytringsansvar i debatten som fulgte etter terrorangrepet (dagbladet 22.12.2011). Ytringsansvar kunne innebære at om en person oppfordret til eller støttet vold på nettet og at volden ble gjennomført av en leser, så måtte den som ytret seg stå stil ansvar sammen med utøveren. I teorien er tanken god men daværende statsminister, Jens Stoltenberg, problematiserte nytten av begrepet. Stoltenberg mente at begrepet var forvirrende og ikke presist nok og uttalte følgende til Dagbladet:

«Ytringsfrihet innebærer blant annet at vi skal akseptere meninger, standpunkter og ytringer som vi er uenig med, som er provoserende og irriterende. Og det synes jeg kanskje er litt forvirrende når vi har denne debatten om debatten, fordi jeg synes det er lettere å debattere standpunkt enn å debattere om noen kan ha et standpunkt»
(Dagbladet 22.12.2011)

Ytringsfriheten er et vanskelig tema og det er usikkerhet og uenighet i hvor grensen skal gå. Til tross for dette finnes det saker om ytringer på nettet som både blir anmeldt og personer som blir dømt for ytringene.

Ytringsfrihet og dens grenser

Om noen kommer med rasistiske ytringer i kommentarfelt og andre påpeker meningene som krenkende eller ekstreme, ser man ofte at de som ytrer seg offentlig stiller seg bak ytringsfriheten. Ytringsfrihet er noe vi er stolt av å ha i Norge. Den sier at man må akseptere andres meninger selv om de strider med dine egne og at andre, på lik linje med deg, må få lov å ytre seg offentlig. Artikkel 19 i FNs Verdenserklæringen om menneskerettigheter støtter ytringsfriheten og sier følgende:

Enhver har rett til menings- og ytringsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å hevde meninger uten innblanding og til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer gjennom ethvert meddelelsesmiddel og uten hensyn til landegrenser.

(De forente Nasjoner, artikkel 19)

Denne erklæringen støtter altså ytringer på nett på lik linje med ytringer muntlig. Men ytringsfriheten må forsåes med andre lover og menneskerettigheter. Ytringsfriheten har noen grenser og er ikke absolutt. For eksempel må man se den i sammenheng med artikkel 1 i samme erklæring som sier:

Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.

(De forente Nasjoner, artikkel 1)

I tillegg har vi egne lover innad i landet som man kan se i sammenheng med ytringsfriheten. I de norske lover har vi for eksempel en lov mot hatefulle ytringen som lyder:

«Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring. Som ytring regnes også bruk av symboler (...).» (Hatefulle ytringer, 2009, § 185)

Dermed ser man at ytringsfriheten har klare grenser. Ytringer kan ikke være hatefulle og krenke en persons menneskeverd, religion, hudfarge, etnisitet etc. På den andre siden er grensene mindre klare og handler om å bruke skjønn og behandle hverandre “broderlig” som menneskerettserklæringen påpeker. Hvor grenser for hva som er kriminelt og ikke er ikke alltid like svart-hvit. Videre vil jeg vise til noen illustrerende eksempler der noen har blitt dømt for ytringer, mens andre ble frikjent.

I 2014 ble 28år gamle Arslan Maroof Hussain, en talsperson for Profetens Ummah, siktet for fem ulike forhold. En av siktelsene handlet om en kommentar på Facebook der han skal ha truet jøder. En annen siktelse i samme sak handlet om en kommentar på Facebook i sammenheng med at samfunnsdebattant, Amel Aden, var angrepet og slått på gaten. Da kommenterer Hussain at Aden heller burde bli steinet for hennes homofile legning (Nettavisen 28.01.14).

Trusselen mot jødene førte til at Hussain ble dømt, mens i saken om Aden ble han frikjent. Forklaringen var at retten ikke kunne se bort fra at Hussains meldinger på Facebook var en gjengivelse av Koranen (Nettavisen 28.01.14). Dette kan også ses i sammenheng med sosialiseringen til Hussain. Trolig ble han oppdratt ut i fra Koranens lover og regler i tillegg til de kulturelle normene i dette miljøet. Om noen blir tatt for en voldtekt i Norge ville nordmenn ønsket riktig straff ut i fra norske lover. På denne måten mener Hussain at man i følge Koranen skal bli dømt til steining ved praktisering av homofili. De som så og anmeldte kommentaren tolket trolig kommentaren som en trussel og så ikke på utsagnene som innenfor loven rammer ut i fra sine verdier, normer og regler. Samtidig vil kanskje ikke de som følger Sharialoven se på det som en trussel, men som en gjengivelse av en rettferdig lov.

I en annen sak ble en 34 år gammel mann også dømt for liknende. Mannen hadde skrevet kommentaren du kan se under på Haddy N’jie sin åpne facebook-profil

6. oktober kl. 14:16

Gratulerer har du klart å ligge deg til permanent oppholdstillatelse. Hvorfor kan du ikke ta med deg familien din å flytte tilbake til Afrika. Hvorfor kan du ikke vise såpas respekt, det er ikke krig der dere kommer fra. Din frekke motbydelige halvape. Kom deg ut av landet. Jævla Nigger

I dommen fra Oslo Tingrett sto det at «ytringene ikke er av en art som fortjener vern av Grunnlovens § 100 om vern av ytringsfriheten, men er utelukkende en grov nedvurdering og hån av andres menneskeverd» (Østlandets blad, 06.05.2016). I mannens kommentar finnes det ingen direkte trussel, men det kan likevel ses på som grov personsjikaner. Vi kan også legge merke til hvordan mannen sammenligner N'jje med en ape. Tankegangen ser derfor skremmende lik Cuviers beskrivelse av den sorte «rase». I tillegg bruker han begrep som henger igjen fra slavetiden. Vi ser derfor hvordan raseteoriene fortsatt påvirker oss, også i dag.

Utestengelse fra den offentlige debatten

Det er to sider eller konsekvenser ved ytringsfriheten. På den ene siden at den er rensende på den måten at meninger må komme til uttrykk for at de skal kunne bekjempes og på den andre siden at minoritetene ikke tørr å delta i den offentlige debatten på grunn av deres hudfarge, religion eller deres «avslørende» navn. I undersøkelsen til Antirasistisk Senter bekrefter noen av informantene det sistnevnte. Altså at de har tenkt over hva bakgrunnen deres har å si for om de ønsker å delta i den offentlige debatten eller ikke.

«Jeg oppfatter den offentlige debatten som ganske aggressiv. Og at man tar en slags, ikke risiko da, men man setter seg lagelig til for hogg hver gang man sier noe som har med sånne ting å gjøre.» (Wasvik, 2017, s.49).

Det ser derfor ut som at flere ungdommer i Norge vegrer seg for å delta i den offentlige debatten på nettet. I så tilfelle ser dette ut som en innsnevring av ytringsfriheten i seg selv, selv om det er vedkommende sitt eget valg å ikke delta. Men så kan det diskuteres hvorvidt

det er deres eget valg når de har et ønske om å delta men ikke våger, som en av informant bekrefter:

«(...) Jeg har ikke lyst til å være med på den debatten. Og det synes jeg er skikkelig dumt, for jeg kunne gjerne tenke meg å være med(...)» (Wasvik, 2017 s. 50)

En av informantene til Antirasistisk Senter vegret seg for å delta i debatten ut i fra hva hun så en gitt politiker opplevde:

«Men jeg ser jo det, at hvis Hadia Tajik, for eksempel, uttaler seg, så ser jeg hva slags kommentarer hun får, uansett hva hun sier. «Ditt avskum, kom deg tilbake dit du kom fra!», selv om det kan være at hun snakker om noe helt annet, som ikke har med bakgrunnen eller innvandring å gjøre. Det kan være hva som helst. Og så får hun de kommentarene. Og i kraft av at hun er kvinne, så blir det liksom masse dobbelt opp med hets. Og da har jeg tenkt litt på konsekvensene, at jeg ikke orker sånt.» (Wasvik, 2017, s. 49).

Dette kan derfor vise til at kommende politikere velger et annet yrke på grunn av hatefulle ytringer, noe som er uheldig. Samfunnsdebattanten Sumaya Jirde Ali trakk seg blant annet fra en tale hun skulle holde under 8. mars markeringen i Bergen i år (Aftenposten 01.03.2018). Grunnlaget for at hun trakk seg var hets på nettet. Dette viser igjen til konsekvensene hets på nettet har på en persons deltakelse i det offentlige. Videre skremmer dette kommende debattanter fra å delta. Etter støtte fra flere hold valgte Jirde Ali til slutt å holde talen, og sto opp mot de hatefulle kommentarene.

Vi ser derfor at de hatefulle ytringene ikke trenger å være rettet mot deg selv som person, for når alle kan lese det på nettet kan alle bli påvirket og handle deretter. Dette bekrefter det faktum at hatefulle ytringer er ment til å treffe en hel folkegruppe og ikke bare enkeltpersonen som mottar hatet der og da. Vi kan også koble dette til interseksjonalitet der Jirde Ali og Tajjik mottar hatefulle kommentarer trolig fordi de er kvinner fra en minoritetsbakgrunn der begge kommer fra muslimske land. Det er altså flere grunnlag for å rette hatet mot dem. Man kan undre seg over hva noen ville kommentert for å tie en hvit norsk mann i samme situasjon, selv om talen hadde vært identisk. Det kan altså se ut som at det ikke er innholdet i utsagnene til disse damene som er hoved-problemet, men at man på grunn av deres utseende og bakgrunn alltid vil finne noe å kritisere dem for.

Jeg vil tro at forsamlingen under 8.mai talen til Jirde Ali var forholdsvis stille og lyttet. Om noen hadde valgt å rope hatefulle ord mot henne ville de trolig blitt ført bort og mottatt nedlatende blikk fra de andre. Dette blir altså ikke sett på som normal oppførsel, likevel gjøres akkurat det samme på nettet, men der ser det ut til å være mer normalisert.

Avslutning

I denne oppgaven har vi sett på hvordan individene og samfunnet blir påvirket gjennom samhandling og hvordan diskursen påvirkes av hvor vi kommer fra og hvilke grupper vi tilhører. Vi har sett at både hjemmet, samfunnet rundt oss og media kan påvirke og forme oss som individer. Internett er en relativt ny type for sosialisering, og er derfor ikke forsket like mye på. I denne oppgaven har jeg sett på rasistiske ytringer på nettet og hva som kan være konsekvensene av disse. Det at det i liten grad kontrolleres og modereres kan få uheldige konsekvenser for de kommende generasjonene da økningen av rasistiske ytringer kan føre til normalisering.

Hatytringer på nettet har blitt satt mer i fokus både i samfunnet generelt og hos politiet. Vi så at i Norge er vi forholdsvis ny på området men at vi i større grad tar tak i problemet. Kanskje går vi i samme retning som England og Wales, som forsøkte å skape en egen statistikk for hatkriminalitet på nettet. Dette fokuset vil trolig føre til flere anmeldelser og et mer presist resultat av omfanget i Norge og ellers i verden.

Forskning fra Tyskland viste en korrelasjon mellom hatytringer på Facebook og fysisk vold. Forskingen deres tok utgangspunkt i en høyre-ekstrem gruppe på Facebook og vold mot flyktninger. Dette viser at ord blir til handling, også på nett. Derfor bør ytringer på nettet i større grad tas seriøst og modereres. Likevel ser vi at moderering av visse ytringer fører til en innsnevring av ytringsfriheten, noe vi ikke ønsker i Norge. Men hva med de menneskene som føles seg utestengt fra den offentlige debatten, deres ytringsfrihet ser jo også ut til å bli innsnevret i så tilfelle?

Det er derfor en omfattende debatt der det ikke finnes et klart fasitsvar for en forbedring. Helhetlig ser vi at tankene rundt rase, som ikke en gang finnes, trolig kan være det som holder samfunnet tilbake. Typifiseringen eller stereotypiene vi skaper for mennesker og grupper opprettholder ulikhetene mellom individer og grupper. På denne måten blir noen mennesker behandlet annerledes enn andre, ofte på flere en ett grunnlag.

Kildeliste:

Cuvier, G.B. (1832) *The Animal Kingdom: Arranged in conformity with its organization*. Overs. H. M Murtrie, G. & C. & H. Carvill.

Dagbladet (22.12.2011, kl. 06.06) Stoltenberg mener ytringsdebatten etter 22. juli er forvirrende, hentet 25.04.2017 kl. 16.00 fra:

<https://www.dagbladet.no/nyheter/stoltenberg-mener-ytringsdebatten-etter-22-juli-er-forvirrende/63454388>

Enjolras, B., Rasmussen, T. & Steen-Johnsen, K (2014) *Status for Ytringsfriheten I Norge, Hovedrapport fra prosjektet*. Hentet fra:

https://www.frittord.no/images/uploads/files/Ytringsfrihet_Hovedrapport_DIG.pdf

hatefulle ytringer. (2009). *Lov om straff (straffeloven)* m.v. av 19 juni 2009 nr. 74. Hentet fra

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-5#§185

Lepperød, T. (28.01.2014, kl.10.10) *Kan ikke forstås som annet enn trusler*. Nettavisen. hentet 25.04.2018 kl. 16.30 fra:

<https://www.nettavisen.no/nyheter/3747532.html>

Likestillings- og diskrimineringsombudet (2015) *Hatytringer og hatkriminalitet*. Hentet fra:

http://www.ldo.no/globalassets/03_nyheter-og-fag/publikasjoner/hatytringer_og_hatkriminalitet_rapport.pdf

Montagu, A. (ed) (1974) *Man's Most Dangerous Myth: The fallacy of Race*. New York: Oxford Univeristy Press.

Mollen, A.M (04.12.2014) *Hva er hatkriminalitet*, Antirasistisk Senter. Hentet 02.05.2018 fra:

<https://antirasistisk.no/hva-er-hatkriminalitet/>

Müller, K & Schwarz, C. (2018) *Fanning the Flames of Hate: Social Media and Hate Crime*. Hentet fra:

<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=29411412112607411601702710512008007006>

[3055032019074004085073104009029003070020103007042057100123047057125069095104123016021001126016017086082015074095090091022120092053080082006086016110065085008094005127085102111001079122119001086030024091080092074087&EXT=pdf](https://www.aftenposten.no/norge/i/a2a6kd/Sumaya-Jirde-Ali-trekker-seg-fra-8-mars-markering-i-Bergen-etter-hets)

NTB (01.03.2018) *Sumaya Jirde Ali trekker seg fra 8. mars-markering i Bergen etter hets*. Aftenposten. Hentet 24.04.2018 kl. 18.02 fra:
<https://www.aftenposten.no/norge/i/a2a6kd/Sumaya-Jirde-Ali-trekker-seg-fra-8-mars-markering-i-Bergen-etter-hets>

Orupabo, J. (2014) *Interseksjonalitet i praksis: Utfordringer med å anvende et interseksjonalitetsperspektiv i empirisk forskning*. Sosiologisk tidsskrift. hentet fra:
https://www.idunn.no/st/2014/04/interseksjonalitet_i_praksis_utfordringer_med_aa_anvende_e

O'Neill, A. (2017) *Hate Crime, England and Wales 2016/17*. Home office. Hentet fra
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/652136/hate-crime-1617-hosb1717.pdf

Politidirektoratet (2017) *Hatkriminalitet, anmeldelser 2016*, hentet fra:
<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/anmeldelser-hatkriminalitet/anmeldelser-med-hatmotiv-2016.pdf>

Ratcliffe, P. (2004) *“Race”, Ethnicity and Difference: Imagining the Inclusive Society*. Open University Press. ELLER McGraw-Hill Education

Rogstad, J. & Haagensen Midtbøen, A (2009) *Rasisme og diskriminering, Begreper, kontroverser og nye perspektiver*. Norges forskningsråd

Stovner, I.L. & Holck, P. (2018) *Fysiognomikk*. Hentet 02.05.2018 fra:
<https://snl.no/fysiognomikk>

Wasvik, M. (2017) *Vi vil ikke leke med deg fordi du er brun – en undersøkelse av opplevd rasisme blant ungdom*. Antirasistisk Senter. Hentet fra
<http://antirasistisk.no/wp-content/uploads/2017/08/Vi-vil-ikke-leke-med-deg-fordi-du-er-brun-en-undersokelse-av-opplevd-rasisme-blant-ungdom.pdf>

Selvvalgt pensum – 500 sider

Enjolras, B., Rasmussen, T. & Steen-Johnsen, K (2014) *Status for Ytringsfriheten I Norge, Hovedrapport fra prosjektet*. Hentet fra:

https://www.frittord.no/images/uploads/files/Ytringsfrihet_Hovedrapport_DIG.pdf

(244 sider)

Likestillings- og diskrimineringsombudet (2015) *Hatytringer og hatkriminalitet*. Hentet fra:

http://www.ldo.no/globalassets/03_nyheter-og-fag/publikasjoner/hatytringer_og_hatkriminalitet_rapport.pdf

(40 sider)

Müller, K & Schwarz, C. (2018) *Fanning the Flames of Hate: Social Media and Hate Crime*.

Hentet fra:

<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=294114121126074116017027105120080070063055032019074004085073104009029003070020103007042057100123047057125069095104123016021001126016017086082015074095090091022120092053080082006086016110065085008094005127085102111001079122119001086030024091080092074087&EXT=pdf>

(29 sider)

O'Neill, A. (2017) *Hate Crime, England and Wales 2016/17*. Home office. Hentet fra

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/652136/hate-crime-1617-hosb1717.pdf

(25 sider)

Politidirektoratet (2017) *Hatkriminalitet, anmeldelser 2016*, hentet fra:

<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/anmeldelser-hatkriminalitet/anmeldelser-med-hatmotiv-2016.pdf>

(13 sider)

Ratcliffe, Peter. *'Race', Ethnicity and Difference: Imagining the Inclusive Society*. Open University Press, 2004.

(Kap. 1-3, 40 sider)

Rogstad, J. & Haagensen Midtbøen, A (2009) *Rasisme og diskriminering, Begreper, kontroverser og nye perspektiver*. Norges forskningsråd
(25 sider)

Wasvik, M. (2017) *Vi vil ikke leke med deg fordi du er brun – en undersøkelse av opplevd rasisme blant ungdom*. Antirasistisk Senter. Hentet fra
<http://antirasistisk.no/wp-content/uploads/2017/08/Vi-vil-ikke-leke-med-deg-fordi-du-er-brun-en-undersøkelse-av-opplevd-rasisme-blant-ungdom.pdf>
(79 sider)